

ALMANYA'DA ZORUNLU EĞİTİM, GENEL VE MESLEKİ ORTA ÖĞRETİM, TEMEL MESLEKİ EĞİTİM VE YETİŞKİN EĞİTİMİ

ZORUNLU EĞİTİM

Bütün çocuklar için zorunlu eğitim çağı 6 yaşında başlar ve genellikle tam zamanlı eğitim şeklinde 9 yıl sürer (Berlin, Brandenburg, Bremen ve Nordrhein-Westfalen'de 10 yıl). Genel zorunlu eğitimini tamamlayan gençlerden orta öğretimde tam zamanlı bir genel eğitime ya da mesleki eğitime devam etmeyenlerin yarı zamanlı zorunlu eğitime (*Berufsschulpflicht*) katılması zorunludur. Örgün eğitim gerektiren bir mesleğin eğitim süresine göre genellikle 3 yıl sürer.

GENEL EĞİTİM-İlköğretim I. ve II. Kademeler (*Compulsory General Education/Primary and lower secondary education*)

İlköğretim 1.Kademe (Primary Education)

1.- 4.sınıflar (Berlin ve Brandenburg'da 1.-6.sınıflar)

Başlama yaşı: 6

Okul türü: *Grundschule*

Haftalık ders saati: 20-27 saat

Akademik yıl: 1 Ağustos – 21 Temmuz

İlköğretim 2.Kademe (Lower Secondary Education)

Haftalık ders saati: 28-30

Yalnızca bir eğitim yolu sunan okullar:

- ❖ **Hauptschule:** Temel genel eğitim verilir. Normal olarak 5.-9.sınıfları kapsar.
- ❖ **Realschule:** Genişletilmiş genel eğitim verilir. Normal olarak 5.- 10.sınıfları kapsar. Bu okullardan alınacak bitirme sertifikası ile öğrenciler mesleki programlara geçebilir.
- ❖ **Gymnasium:** Yoğunlaştırılmış genel eğitim verilir. Normal olarak 5.- 13.sınıfları kapsar. Öğrenciler 13.sınıfın sonunda *Abitur* sınavı ile genel yüksek öğrenime giriş belgesi (*allgemeine Hochschulreife*) alırlar.

Birden fazla eğitim yolu sunan okullar:

- ❖ **Gesamtschule:** *Kooperative gesamtschule* ve *Schulzentrum* (Bremen) olarak adlandırılan okullarda *Hauptschule*, *Realschule* ve *Gymnasium* okullarındaki eğitimin bileşimi şeklinde bir eğitim verilir. Öğrenciler, almayı hedefledikleri niteliğe /belgeye göre (*Hauptschulabschluss*, *Mittlerer Schulaschluss*) eğitim alırlar. *Integrierte Gesamtschulen* (entegre okul türü), eğitimsel ve organizasyonel bir varlık oluşturur. Bazı derslerde seçilen programın müfredatına göre tanımlanan en az iki farklı düzeyde eğitim alırlar. Bu okullardan ilköğretim 2.kademe sertifikası alınır.

- ❖ **Mittelschule**: Diğerlerinden farklıdır. Bu okullarda hem genel eğitim hem de mesleğe yönelik programlar uygulanır. 5.ve 6.sınıflar yönlendirme basamağını oluşturur. 7.sınıftan başlayarak da kalifikasyonların ve performansın geliştirilmesine yönelik farklı yollar izlenir.

ZORUNLU EĞİTİMDEN SONRAKİ ORTA ÖĞRETİM (*Post-compulsory Secondary Education*)

ORTA ÖĞRETİM

Yaşlar: 16 – 19

Eğitimin bu dilimi:

- Genel orta öğretim,
- Mesleki eğitim ve öğretim,
- Genel ve mesleki karma eğitimden oluşmaktadır.

Orta öğretim düzeyinde eğitim alan gençlerin çoğu mesleki eğitim-öğretim programlarını izlemektedir. Bu programların büyük bir kısmı dual sistem mesleki eğitimidir.

a) Genel Orta Öğretim(*gymnasiale Oberstufe*): *Gymnasiale Oberstufe*, 11. – 13.sınıfları kapsar (veya 10.-12. ya da iki *Länder*'de 11.-12.sınıflar). Genel olarak iki devredir; 1 yıl giriş, 2 yıl kalifikasyon evresidir.

Bazı *Länder*'lerde *integrierte Gesamtschulen* olarak isimlendirilen entegre okullar da bulunmaktadır. İlköğretim II.kademedden sonra 11.-13.sınıfları kapsar. *Gymnasiale Oberstufe* ile aynı organizasyonel özelliktedir.

b) Tam zamanlı meslek okullarında mesleki eğitim:

- ***Berufsfachschule* (Tam zamanlı meslek okulu):** Bu okullarda hem daha ileri genel eğitim hem de mesleki eğitim verilerek öğrenciler istihdam amaçlı yetiştirilir. *Berufsfachschulen*'lerde iş piyasası, yabancı dil, el sanatları, sanat, sağlık, ev ekonomisi vb bağlantılı mesleklerle ilgili programlar uygulanır. Eğitimin amacına bağlı olarak *Berufsfachschulen* okullarında öğrencilerin *Hauptschule* veya *Realschule* bitirme sertifikasının veya *Mittlerer Schulabschluss*'un olması zorunludur.

Eğitim süresi; hedeflenen kariyer uzmanlığına göre 1 - 3 yıl arasında değişiklik gösterir. Normal olarak bitirme sınavı ile sona erer. En az iki yıllık programlar öğrencilere *Realschule* sertifikasına denk (*Mittlerer Schulabschluss*) bitirme sertifikası alma imkanı verir. *Realschule* bitirme sertifikası almış olma zorunluluğu bulunan iki yıllık *Berufsfachschulen* okullarında biyokimya, bilgi teknolojisi, giyim eşyası yapımı, mekanik mühendisliği gibi uzmanlık alanlarında *Staatlich geprüfter technischer Assistent (state-certified technical assistant)*/ **Resmi onaylı teknik asistanlık belgesi** veya veri işleme, yabancı dil, sekreterlik hizmetleri vb uzmanlık alanlarında *Staatlich geprüfter kaufmännischer Assistent (state-certified business assistant)*/ **Resmi onaylı iş asistanı belgesi** verilir. Mesleki belgelere ilaveten *Fachhochschulreife* de verilmektedir.

- ***Fachoberschule* (Teknik orta öğretim okulu):** *Realschule* veya *Mittlerer Schulabschluss*'a denk bir bitirme sertifikası olan öğrenciler girebilir. 11.ve 12.sınıfları kapsar.

Teknoloji, iş ve yönetim, tarım, tasarım, beslenme vb alanlarda *Fachoberschulen* okulları mevcuttur. Uygulama eğitimi 11.sınıfta (bu okulun 1.sınıfında) başlar. Süresi tüm yıl boyunca haftada 4 gündür. Bunun yanı sıra öğrencilerin haftada en az 8 ders sınıfta eğitim alması gerekir. 12.sınıfın sonunda bitirme sınavı yapılır. Bu sınav genel eğitimin 3 dersi (Almanca, matematik ve yabancı dil) ile mesleki eğitim derslerini (örn. teknoloji, iş ve yönetim alanlarında) kapsar. Bu sınavda başarılı olan öğrencilere *Fachhochschule* okullarına giriş sağlayan *Fachhochschulreife* sertifikası verilir.

- ***Berufliches Gymnasium / Fachgymnasium (Mesleki nitelikli ve Gymnasium'un daha üst seviyesi)***: Bu okullara bazı Länder'lerde *Berufliches Gymnasium* diğerlerinde de *Fachgymnasium* denilmektedir. Bu okullarda Gymnasium'ların aksine alt ya da orta düzey olarak bir sınıflandırma yoktur. Bazı Länder'lerde ise bu okullar kariyere yönelik uzmanlık içeren ve 3 yıl süreli *gymnasiale Oberstufe* (*Gymnasium*'un daha yüksek seviyesi) şeklindedir. Genel yüksek eğitime giriş belgesi *allgemeine Hochschulreife* ile tamamlanır.

Berufliches Gymnasium / Fachgymnasium okullarında aynı anda birden çok belge/kalifikasyon alınabilir (çift kalifikasyon programları). Verilecek belge yüksek öğrenime giriş ve mesleki belge/kalifikasyonun bir kombinasyonudur.

- ***Fachschule (İleri mesleki eğitim veren teknik okul)***: *Fachschulen* okullarındaki ileri mesleki eğitim; orta düzeyde sorumluluk taşıyan (örneğin: seçtikleri alanlarda bir işletmenin bağımsız yönetilmesi, kıdemce daha aşağıdaki personelin eğitimi, temel sorumlulukların üstlenilmesi vb.) iş tecrübesi sahibi ve uzmanlaşmış personel yetiştirmeye yönelik planlanmıştır. Bu okullardan mezun olanlar yüksek öğrenim mezunları ile kalifiye olarak çalışanlar arasında orta-düzeydeki görevleri yapabilirler. Bu okullara kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin normal olarak örgün eğitim gerektiren bir meslekte geçerli bir mesleki eğitim almış ve eğitim istedikleri alanda pratik iş deneyimi sahibi olması gerekir. Bir, iki ve 3 yıllık programlar uygulanır. Teknoloji, iş ve tasarım alanlarından yaklaşık 90 farklı dala ait iki yıldan uzun süreli programlar devlet tarafından tanınan bir bitirme sınavı ile sona erer. Kişiler *staatlich geprüfter Techniker –resmi onaylı mühendis*, *Staatlich geprüfter Betriebswirt-resmi onaylı müdür*, *Staatlich geprüfter Wirtschaftler –resmi onaylı muhasebeci*, *Staatlich anerkannter Erzieher resmi onaylı genç ve çocuk bakımı işçisi* vb mesleki ünvanları almaya hak kazanırlar.

TEMEL MESLEKİ EĞİTİM (*Initial Vocational Training*)

Almanya'da tam zamanlı zorunlu eğitimin ardından genel eğitim mezunlarının 2/3'ü mesleki nitelikler amacıyla dual sistemde 2 yıl ile 3.5 yıllık mesleki eğitim programlarına katılmaktadırlar. "İşyerinde" ve *Berufsschule*"de olmak üzere iki farklı yerde eğitim verildiğinden bu sistem dual/ikili sistem olarak adlandırılmaktadır.

Amaç; geniş kapsamlı bir temel mesleki eğitimin yanı sıra bir mesleği ifa etmek için gerekli bilgi ve beceriyi de vermektir. Bu eğitim sonunda başarılı olanlar örgün eğitime dayalı resmi

mesleklerden birinde kalifiye işçi olarak çalışma hakkı kazanırlar. İşyerinde eğitim için işyeri ile eğitim alacak kişi arasında **sözleşme** yapılır. Bu sözleşme mesleki eğitimin tüm yönlerini kapsar. Özellikle; eğitimin amacı, eğitimin süresi, bir gün içinde eğitime ayrılacak süreler, eğitim alacak kişiye ödenecek ücretin şekli ve miktarı ile tarafların birbirine karşı sorumlulukları belirtilir. Sözleşme şartlarına göre işyeri, eğitim hizmetini ve öğretim materyallerini bedelsiz temin eder, *Berufsschule*'a devam etmelerini sağlar ve devam durumlarını izler.

Bu eğitime başlamak için tam zamanlı zorunlu eğitimin alınmış olması dışında başka bir koşul aranmaz. Bir genel eğitim okulu ile *Berufsfachschule*'da eğitimini tamamlamış olanlar eşit şartlarla kabul edilirler. Haftada 2-4 gün işyerinde, 2 gün de *Berufsschule*'da eğitim verilir. *Berufsschule*'da verilen uzmanlık alanına ait teorik bilgi, mesleki uygulama ile birleştirilerek somut durumlara uygulanmaktadır. Odalar da uygun eğitimin verilir verilmediğini kontrol ederler.

Yeterli sayıda eğitim yeri sağlamak amacıyla ölçüğü, yapısı veya imkanları bu eğitimi vermeye müsait olmayan iş yerleri de “firmalar arası eğitim merkezleri” bünyesinde eğitim programlarında yer alabilir. Bu merkezler modern imkanlarıyla, maliyet ya da kapasite yetersizliği nedeniyle küçük işyerlerinin veremediği eğitimi kapsamaktadır.

İşyerleri verilecek mesleki eğitimin maliyetlerini hesaplayarak eğitim alan kişilere ücret öderler. Bu ücret toplu görüşme ile sözleşme altına alınır ve eğitimin her yılı artış gösterir. Ortalaması, eğitilmiş bir çalışanın maaşının yaklaşık 1/3'üne gelmektedir. *Berufsschule*'deki eğitim giderleri ise kamu fonlarından karşılanır.

Federal düzeyde yaklaşık 350 meslek için program uygulanır.

Eğitim sonunda mesleki eğitimden sorumlu mercilerle (sanayi ve ticaretin çeşitli dallarından kendi kendini yöneten bölgesel ve sektörel kuruluşlar, örneğin: zanaatkar odaları, bağımsız meslekler veya tarımcılık odaları,vb) bitirme sınavı uygulanır. Söz konusu sınav iki bölümden oluşur;

1. uygulama bölümü (sözlü),
2. teori bölümü (yazılı).

Sınav komitesinde iş piyasası temsilcileri, çalışanlar ve *Berufsschule* öğretmenleri bulunur. Bu sınavda başarılı olanlar derhal mesleklerini ifa etme hakkı kazanır. Kendilerine **kalifiye işçi** olduklarını gösterir bir sertifika verilir (*Facharbeiterbrief*: teknik sanayide iş arayan gençler için, *Kaufmannsgehilfenbrief*: ticari asistan, *Gesellenbrief*: kalfa)

Ayrıca *Berufsschule*'de öğrencinin performansına göre *Hauptschule* veya *Realschule* bitirme sertifikası gibi tanınan bir bitirme sertifikası da verilmektedir. Bu belge kişilere *Fachschule*'da ileri mesleki eğitim alma hakkı kazandırır.

YETİŞKİN EĞİTİMİ (Adult Education)

Almanya'da sürekli eğitimin düzenlenmesi hususunda devletin katılımı, ilkelerin belirlenmesi, organizasyon ve bu alanda katkı sağlanması ile sınırlıdır. Eyaletlerler ;

- genel sürekli eğitim,
- okul bitirme sertifikasının verildiği sürekli eğitim,
- yüksek öğrenim kurumlarında verilen akademik sürekli eğitim ve

- siyasi ve mesleki eğitimin alt alanlarının düzenlenmesi ve desteklenmesinden sorumludur.

Belediyelerin ve ilçelerin de sürekli eğitimin organizasyonu ve desteklenmesinde önemli rolü vardır.

16 Eyaletten 11 tanesinde belirli şartlara göre her yıl bir çok iş gününü kapsayacak şekilde (genellikle 5 gün) çalışanlar sürekli eğitime katılabilir ve eğitimde geçen süre için de kendilerine herhangi bir maaş kesintisi uygulanmaz (eğitim izni verilir)

Mesleki sürekli eğitime kayıtlar 1985'te %12'den 1997'de %30'a yükselmiştir. Genel ve siyasi sürekli eğitime katılım oranı ise aynı dönemde %31'lik bir artış göstermiştir.

1 Ocak 1996'dan itibaren yürürlüğe giren *Aufstiegsfortbildungsförderungsgesetz* ile kariyerde ilerlemeler için ileri eğitimin Federasyon çapında finansmanı sağlanmaktadır. Sürekli eğitimin finansmanı konusunda vatandaşlar, kamu sektörü, iş piyasası, sosyal gruplar ve kamuya ait yayın kuruluşları da sorumluluk taşımaktadır.

1998 yılında Federasyon ve Eyalet, ileri mesleki eğitimi desteklemek üzere yaklaşık 200.000.000.-DM tahsis etmiştir (%78 Federasyon, %22 Eyalet).

Katılımcıların da kendi sürekli eğitimlerine katkıda bulunması söz konusudur. Bu, vergi indirimi ya da düşük gelir grubundan insanlara yönelik bir takım düzenlemeler şeklinde olabilir. Yüksek öğrenim kurumlarında verilen akademik sürekli eğitimde katılımcılar öğrenim ücretini karşılar.

Genel, mesleki ve siyasi alanlarda sürekli eğitim programları uygulanmaktadır.

1997 yılında sürekli mesleki eğitime katılım oranı %30'a yükselmiştir. Aynı dönemde genel ve siyasi sürekli eğitim de %31'e çıkmıştır.

Sürekli eğitimde aşağıdaki faktörler rol oynamaktadır;

- okul bitirme belgesinin düzeyi; yüksek düzeyde eğitim alanlar orta düzeyde eğitilmiş olanlardan daha fazla sürekli mesleki eğitime katılmaktadır (1997'de yüksek düzeyde eğitim alanların %65'i, orta düzey eğitilmişlerin %34'ü).
- mesleki nitelik/kalifikasyon; yüksek mesleki niteliklere sahip olanlar arasında sürekli eğitime katılım artmaktadır (1997'de yüksek öğrenim belgesi sahiplerinin %68'i, hiçbir meslek eğitimi olmayanların %24'ü, sürekli mesleki eğitime ise %48 ve %9'dur),
- mesleki konum; yüksek konumlarda bulunanlar sürekli eğitime daha fazla oranda katılmaktadır (1997'de sürekli meslek eğitime; yönetici personelin %56'sı, kalifiye olmayanların ya da orta düzey kalifiye çalışanların %17'si),
- yaş; gençler yaşça büyük olanlardan daha fazla ileri eğitime katılmaktadır(1997'de 35 yaş altındakilerin %54'ü, 50-60 yaş arasındakilerin %36'sı, sürekli mesleki eğitime ise %33 ve %20'dir)

İSTATİSTİKLER

İlköğretim (1997)*

İlköğretim 1.Kademe	Öğrenci	Öğretmen	Okul
(Okul çeşidinden bağımsız) yönlendirme basamağı	394.836	22.986	2.352
Hauptschule	1.110.615	73.799	5.932
Birden çok eğitim yolu olan okul türleri	383.999	24.351	1.345
Realschule	1.225.101	67.547	3.468
Gymnasium	1.555.313	89.516	3.164
Waldorf okulları dahil Entegre Gesamtschule	491.985	35.093	980

Genel orta öğretim (1997)*

Genel orta öğretim okulları	Öğrenci	Öğretmen	Okul
Gymnasien	644.727	53.677	3 164
Integrierte Gesamtschulen	56.231	4.742	980
Toplam	700.958	58.419	4.144

Tam zamanlı mesleki ortaöğretim okulları (1997)*

Tam zamanlı meslek okulları	Öğrenci	Öğretmen	Okul
Berufsfachschulen	366.648	26.697	3.123
Fachoberschule	82.371	4.729	759
Fachgymnasien	91.999	7.211	513
Fachschulen	147.594	9.910	1.624
Diğer	102.152	5.307	302
Toplam	790.764	53.854	6.321

Berufsschulen, 1997*

Berufsschulen	Öğrenci	Öğretmen	Okul
Yarı zamanlı	1.663.763	43.116	1.839
Tam zamanlı	95.314	9.420	

Sürekli eğitim, 1997*

Sürekli eğitim konuları/alanları	19-65 yaş arası nüfus-yüzde olarak
Mesleki sürekli eğitim	30
Genel ve siyasi sürekli eğitim	31
Yeniden başlama eğitimi	3
Toplam katılımcı sayısı	48

Kaynak: Eğitim ve Kültürel İşler Bakanları Daimi Konferansı İstatistiki Yayını No.147 ve Grund – und Strukturdaten, 1998/1997

REFERANS

1. “Structures of Education, Initial Training and Adult Education Systems in Europe GERMANY 1999”, EURYDICE CEDEFOP, EURYBASE database <http://eurydice.org> (Aralık 2003)